

EMBLÉMY A IMPRESY:

Impresy – renesanční Impresy jsou jedním z hlavních zdrojů na které emblematika navazovala.

- Impresa je potomek středověké heraldiky, kde heslo (devisa) a znak vyjadřovaly příslušnost svého nositele k určitému rodu či určité specifické skupině. Impresa je pak dvoučlenný útvar, kombinující motto a obraz a vyjadřující tímto způsobem osobní krédo svého nositele.

Narozdíl od emblému jí chybí vysvětlující část, tj. epigram

- Impresy jsou známé zejména z medailí a popisů slavností, kde se emblémy objevovaly na Slavnostních dekoracích (Festdekorationen).

- Většinou jsou emblémy odvozeny od impres, ale zřídka se stává opak že, se právě emblémy mohou vyskytnout v případech ve kterých bývá pravidlem použití Impresy nebo jen Devisy (je to to samé jako lemma tj. krátké heslo či přísloví). Příkladem může být mnichovská Kniha turnajů (Turnierbuch) kurfiřta Karla Albrechta. V této knize je každému z bavorských vládců přidělen jeden emblém, ukazující na hrdinnost daného vládce.

EMBLEMATICKÉ UMĚNÍ S NÁBOŽENSKOU TEMATIKOU

- Náboženské Impresy se nachází většinou na Epitafech, nebo na dedikačních obrazech (zobrazení slavnostního předání kodexu objednavateli nebo donátorovi malířem či písařem.), nebo jsou Impresy navrženy jako charakteristika jednotlivých svatých.

- U náboženských impresí může zobrazovaná biblická událost sloužit jako objasňující analogie určité historické události. V tomto případě pak může zobrazovaná biblická událost převzít funkci epigramu.

- Většina náboženských impresí vděčí za svůj vznik příslušnosti daného člověka k určitému náboženskému vyznání a mají uvést jeho politické nebo osobní vztahy na obecně srozumitelnou rovinu.

Protože jsou tedy tyto impresy často zamýšleny buď jako politické, nebo náboženské vyznání, patří k nim i úmysl jejich dalšího rozšíření na různých médiích. To se děje zejména na medailích.

Příkladem toho jsou např. zlaté medaile Albrechta IV. v Bayern – Leuchtenbergu, jejichž obrazová část (Ikona) ukazuje tonoucího, kterému z oblak přichází na pomoc Boží ruka. Dalším příkladem je medaile kurfiřta Josefa Klemense z Kolína, jehož zvolení uskutečněné přes značný odpor, bylo využito jako téma pro vytvoření medaile.

- V mnoha případech byly stejné emblémy použity v církevní i politické souvislosti.

Takovým příkladem je zlatá mince, kterou nechal vyrazit Don Carlos. Je na ní zobrazen Fénix vstávající z plamenů, který se obvykle v náboženské symbolice vztahuje ke vzkříšení Krista.

V protikladu k náboženské emblematické dosahující rozkvětu v 17. stol., jsou náboženské Impresy v církevním umění pozdější doby méně často použity na reprezentativních místech.

pozn. (Na známém Memlingově Bruger Diptychu (Memlings Bruger Diptychon) je používána shoda Erbovního zakladatele a mariánského symbolu - přičemž výraz Diptychu - zdůraznil uctívání Panny Marie objednavatelem)

EMBLEMATIKA V KNIŽNÍM UMĚNÍ

- Ve zcela zvláštním rozsahu se využívá emblematické formy při všem, co souvisí s výrobou, vydáváním a vlastnictvím knih. Podíl emblémového umění na celém díle není nikde tak velký jako u tištěných známek, popř. Signet.

Signet (čti „sině“): značka knihaře, nakladatele, knihovny či tiskárny. Bývá heraldicky či dekorativně řešená s monogramem, event. krátkým heslem. V knize bývá umístěna buď na začátku u titulu nebo na konci.

Emblém a Signety: Zatímco v začátcích emblémového umění byly signety častěji používány jako předlohy pro obrazovou část emblému, zdá se, že později naopak signety byly tvořeny podle emblémových předloh.

Příklad kdy Signet byl předlohou pro emblém ukazuje již Alciatiho emblém „Princes subditorum incolumitatem procurans“ podle signetu vydavatele Alduse Manuciuse. Opačným případem jsou Signety nakladatelství ve Stuttgartu, jež bezprostředně vychází z emblémů (cypríše, které stojí před budovou, se vyskytují jako mariánský emblém už u Celestina Sfondrati.)

Ex Libris - V největším rozsahu byly emblémy používány u Ex-libris. Upřednostňovaná témata jsou odkazy na prospěch čtení knih jako zdroje vědění a vzdělání, boží moudrosti (Beránek apokalypsy), píle, vytrvalosti, vkusu, cti a nevinnosti. Také prohrěšek předků, ochutnání ovoce ze stromu poznání, bylo zejména v pozdější době oblíbeným tématem.

Další využití emblematické formy v knižních titulech:

1) V knihách často používány emblematické formy odkazující na obsah či záměr knihy. Vedle velké skupiny, která opakuje běžné emblematické formy, stojí emblém, v jehož ikoně jsou zobrazeny vědecké materiály a experimenty (Optika, Mechanika, Alchymie atd.) Ty jsou oblíbené u knižních titulů vědeckých děl.

2) Na předsádkách se často objevují imprese osobnosti, které je kniha věnována.

pozn. Emblémy a impresy se vyskytují v knižních svazcích již od 16. stol. Dokonce se často objevují podobné jako např. emblém s přáním z bavorské státní knihovny Mnichově a emblém tzv. Armandy Jewel (dárek královně Elizabeth Thomasi Heneage kolem roku 1588) Obě vyjadřují šťastnou plavbu státní lodi v emblematické formě.

EMBLÉMATICKÉ UMĚNÍ S NÁMĚTEM LÁSKY

U těchto impresí hraje samozřejmě hlavní roli alegorie lásky: láskou raněný, láskou rozohněný a milenci ztrácející srdce, byly zobrazováni na nespočetných emblémech. Zejména na honosných darech, špercích či ozdobách a vybavení. Oblíbené byly navíc i alegorie upozorňující na věrnost, svornost, sňatek a manželství. V tom případě se zde zobrazuje často Pes (asi věrnost), šíp skrz srdce prokletý (tak jako již v 15. století na keramických pracích z Faenzy), vázy, květiny, slunce, atd.

Znovu se celý tento repertoár emblematických motivů s námětem lásky objevuje na skle raného devatenáctého století. Objevují se zde rostlinné i zvířecí motivy. Jsou to např. dvě srdce na oltáři, dva holoubci, růže, motýl ats. Bohatě o tom vypovídá kniha Gustava E. Pazaureka z roku 1923 *Gläser der Empire und Biedermeierzeit* (Sklo období empiru a biedermeiru)

EMBLÉMATICKÉ UMĚNÍ S TÉMATEM PŘÁTELSTVÍ

Emblémy s náměty jako jsou rodinné oslavy, společenský život, ujištění v lásce a přátelské návštěvy, naznačují obecně posílení moralizujících elementů vůči heroistickým dvorním emblémům ctnosti. Teprve v pozdější době emblematického umění se u těchto emblémů objevují ironická a patetická témata.

EMBLEMATICKÉ UMĚNÍ S POLITICKÝMI TÉMATY

Existuje i zvláštní skupina Emblémů pojednávající o událostech z denní politiky (*Tagespolitik*). V 17. a velké části 18. století byla tato témata oblíbená. Avšak na konci 18. a v 19. století se ocitla v ústraní, kromě uměleckých oborů měšťanského umění. Zde měla často obsah který kritizoval či zesměšňoval současnou politic.situaci. Příkladem je krajina s Napoleonem u kterého je lemma hlásající „sic transit gloria Regnum“ (na nádobě z řezaného skla od A. Simma z roku 1835)

DALŠÍ ZVLÁŠTNÍ DRUHY EMBLEMATICKÉHO UMĚNÍ

1) Nepřehlédnutelné jsou díla, která působí jako emblémy, avšak nemají ani Lemmu ani Epigram. Velké množství této tvorby se nachází na kusech nábytku, jako závěsné štítky (výstava těchto štítků v Londýně, pořádaná Williamem Hogarthem) a žije ještě dnes ve formě propagačního umění.

2) Ne moc typické pro užitě emblematické umění je dále výskyt jednotlivých emblémů jako určité značky označující vlastnictví předmětu každodenní potřeby.

EMBLEMATIKA S TÉMATEM MEMENTO MORI

Tímto tématem se zabývá velká skupina barokních emblémů, přičemž jsou známí i starší předchůdci. Příkladem je emblém s vyobrazením sovy sedící na kouli světa s mrtvou vránou v zobáku, žádající o mírnou smrt (Altartriptychons v Muzeu archeologie v Nivelles).
